

OBČINSKA UPRAVA

GLASILO „KMETSKE ŽUPANSKE ZVEZE“.

IZDAJATELJ IN LASTNIK: „KMETSKA ŽUPANSKA ZVEZA“.

Izhaja dvakrat na mesec, ter stane celoletno 6 kron, polletno pa 3 krone.

Dopise je pošiljati uredništvu „Občinske Uprave“ v Ljubljani. — Rokopisi se ne vračajo.

Odgovorni urednik:

Dr. Vladislav Pegan.

Posamezna številka 20 vinarjev.

Naročnino in oglase sprejema upravništvo „Občinske Uprave“ v Ljubljani.

Cena oglasom je za dvostopno petitno vrsto 20 vinarjev, večkratno inseriranje po dogovoru.

Spominu umorjenega prestolonaslednika Frana Ferdinanda in njegove soproge vojvodinje Zofije Hohenberg.

Umor, — nezaslišan umor se je zgodil v nedeljo, 28. junija 1914, ki ostane črno zapisan v zgodovini do konca sveta.

Padlo je v glavnem mestu Bosne, v Sarajevu, dvoje življenj, najplemenitejših in najblažjih, pod roko blaznega morilca, ki je po narodnosti sin onega „bratskega“ srbskega naroda, kojega roke še danes niso oprane krvi umorjenega lastnega kralja!

Nadvojvode Frana Ferdinanda, naslednika na cesarskem prestolu staroslavne habsburške rodovine, **ni več!** Padel je v najlepši moški dobi 51 let kot žrtev zaradi svojih načrtov, s katerimi je hotel ustvariti mogočno Avstrijo; in ž njim je morala v smrt — nedolžna žrtev — njegova zvesta družica v življenju in na potu v večnost — Zofija, rojena grofica Chotek in od cesarja povišana vojvodinja Hohenberg.

V kri bi morali pomočiti pero, da bi bili v stanu z vsem ogorčenjem opisati strašni zločin in brezmejno bol, ki preveva srca vseh pošteno mislečih državljanov, **predvsem nas Slovencev**, ki smo že davno vedeli, kaj nam je bil blagopokojni cesarski princ in prestolonaslednik že sedaj in kaj nam bi bil postal v prihodnosti, potem ko bi bil zasedel cesarski prestol.

Za njim točijo poštene solze, ki jim kipe iz globoko užaljenih src, pošteni, državi, prestolu

in dinastiji zvesti in do groba udani jugoslovanski narodi — predvsem Slovenci in Hrvati, ob kojih mogočni falangi se bodo razdrobila v prah vsa blazna stremljenja velikosrbske ideje in propagande, ki ima — žal — nekoliko semen zatrošenih tudi pri nas, za koje pa zastavimo svojo najsvetejšo besedo in jo zapečatimo s prisego, **da jih pomandramo, še predno se bodo mogla razviti in odgnati kali.** — Za to smo porok mi, na čelu nam prvi avtonomi zastop in združene slovenske občine, ki tvorijo — lahko rečemo — jedro slovenskega naroda.

Ideje blagopokojnega prestolonaslednika, ki je hotel imeti srečne jugoslovanske narode in samostojne v okviru habsburške države — niso mrtve, ampak osvežene z njegovo dragoceno krvjo in s krvjo preblage mu soproge, bodo zrastle v krepko drevo, ki ga ne podere noben vihar. — In skoreninami tega drevesa bode preprežena slovenska in hrvaška zemlja. **Na delo torej! Ta ideja — ta naš program se mora uresničiti!**

Kakor posije po hudi nevihti gorko solnce izza zginjajočih temnih oblakov in nam pokaže svoje prijazno lice, tako nam bo svetila v zvestobi do prestola Habsburžanov Tvoja podoba, nepozabni cesarski princ, in podoba Tvoje preblage, zveste soproge, na potu v prihodnost, ki nam je mogoča le v okviru mogočne in vsem

narodom pravične Avstrije, na kojoj smo navezani že nad šest stoletij z vsilo svojih src.

Vama torej, nadvojvoda Fran Ferdinand in Zofija vojvodinja Hohenberg, nepozaben spomin in naša prisega zvestobe, nam pa delo v dosego onih idealov, ki si jih imel jasno načrtane pred seboj, preljubljeni Fran Ferdinand, in ki bi jih bil tudi izvedel, da Ti ni prestrigla niti življenja zločinska roka prokletega morilca!

Bodi dovolj! Opisovati krvavih dogodkov ne moremo, ker je to stvar dnevnega in političnega časo-

pisja. — Le dati izraza svojemu ogorčenju nad bestialnim činom na eni strani, na drugi pa izreči svoje najglobokejše sočutje celi vladarski rodovini, je bil naš namen. — To sočutje pa veljaj tudi sirotam blagih pokojnikov: princezinji Zofiji in princema Maksu in Ernestu, ki naj jih teši v britki zgubi predobrih starišev božja previdnost.

Čast in slava spominu nadvojvode Frana Ferdinanda in vojvodinje Zofije Hohenberg!

Sožalna seja „Kmetске županske zveze“.

Dne 5. julija t. l. se je sestal ob 9. uri dopoldne odbor „Kmetске županske zveze“ k posebni sožalni seji, v koji je poročal načelnik, župan A. Belec, o izvršenem grozodejstvu — umoru njegove cesarske Visokosti nadvojvode Frana Ferdinanda. — Storil se je soglasen sklep, ki obsoja grozen umor in izreka sožalje in udanost slovenskih županov presvetli vladarski rodovini. — Sklep se je predložil pismeno deželnemu predsedniku ekscelenci baronu Schwarzu v vlogi, ki se glasi:

Vaša ekscelenca!

Preblagorodni gospod deželni predsednik!

Podpisani odbor „Kmetске županske zveze“ je storil v današnji seji pod vtisom najgršega zločina na presvetli vladarski rodovini sledeče navedeni sklep, ki ga priobčujemo Vaši ekscelenci s prošnjo, da ga blagovolite sporočiti na Najvišje mesto in biti pred Najvišjim prestolom tolmač globoko udanih čutil slovenskih županov in občinskih zastopnikov, kojih srca bijejo za blagor Najvišje vladarske rodovine kakor tudi za našo širšo domovino Avstrijo.

Sklep se glasi:

„Odbor «Kmetске županske zveze» v imenu slovenskih županov in občinskih zastopnikov Kranjske izreka svoje najglobokejše ogorčenje nad groznim zločinom, ki mu ni primere v zgodovini in za kojega ni izrazov, da bi ga bilo mogoče dovolj ožigosati; obenem izreka odbor kot zastopnik slovenskih županov svoje najglobokejše sočutje, brezmejno udanost in neomajno zvestobo slovenskih avtonomnih korporacij do Najvišjega prestola ter cele vladarske rodovine.

Vsa slovenska županstva se klanjajo Njegovemu Veličanstvu — proseč Boga, da nam ohrani preljubega vladarja še mnogo let v prospah mogočne Avstrije in v blagor naše ožje domovine.

V Ljubljani, dne 5. julija 1914.

Za odbor «Kmetске županske zveze»:“

(Slede podpis.)

Žalna seja deželnega odbora.

Zapisnik

izredne seje deželnega odbora vojvodine Kranjske v Ljubljani, dne 1. julija 1914.

Navzoči: Vsi deželni odborniki.

Začetek seje ob 6. uri zvečer.

Dnevni red: Izraz žalja ob tragični smrti Njega c. in kr. Visokosti prejasnega nadvojvode-prestolonaslednika Fran Ferdinanda in Nj. Visokosti svetle gospe vojvodinje Hohenberg.

Predsednik deželni glavar dr. Šusteršič konstatuje sklepčnost, otvori sejo in nagovori prisotne deželne odbornike sledeče:

Velecenjeni gospodje!

Zbral sem Vas okoli sebe, ko ni zbran deželni zbor, da damo slovesen izraz čutilom, ki navdajajo nas, navdajajo deželni zastop, navdajajo celo deželo ob nečuvnem grozodejstvu, izvršenem to nedeljo v središču Bosne in Hercegovine.

Umorjen je plemeniti nadvojvoda Fran Ferdinand, dika prejasne cesarske hiše, ki je bil poklican, v po Božji previdnosti določenem času zasesti slavni prestol habsburško-lorenskega cesarstva.

Umorjena je njegova preblaga soproga, vojvodinja Hohenberg, zvesta mu družica do smrti. Skupaj sta šla v smrt, ki sta bila narodom zgled in vzor neskalsjeno srečnega in krščanskega zakona.

Padla sta kot plemeniti žrtvi perfidne zarote bestialnih izvržkov človeštva, ki imajo sedaj še drzno čelo, zagovarjati svoj živinsko-nizki čin z gnusno pretvezo narodnega čustvovanja.

Dežela Kranjska se je odela v črni plašč žalovanja. Žalost, globoka, iskrena žalost, pretresa srca zvestega naroda v Kranjski vojvodini in sveta jeza nas navdaja nad podlim činom veleizdajalskih zarotnikov in nad vsemi njihovimi sokrivci — sveto ogorčenje zoper hudodelsko velesrbsko propagando, ki, zaščitana po brezvestni potuhi, požrešno steza svoje v krvi namočene zločinske roke proti najlepšim deželam naše skupne avstrijske domovine.

Neizmerna je izguba, ki s prerano smrtjo prestolonaslednika Fran Ferdinanda zadene prejasno ce-

sarsko hišo, vesoljno naše cesarstvo in ž njim vred našo ljubljeno ožjo kranjsko domovino, s kojo je bil pokojni nadvojvoda še prav posebe zvezan kot pokrovitelj centralnega mesta za domovinsko varstvo.

Predaleč bi vodilo, ko bi hotel opisovati na tem mestu krasna svojstva, ki so dičila visokega pokojnika. Bil je cel mož, iz enega liva, globokoveren katoličan, kristalno-čistega življenja, pogumen, neustrašen, energičen, delaven, zavzet za vse dobro in lepo. In kar ga je nam, na jugu habsburške monarhije, še posebno približalo našemu čustvovanju: imel je gorko srce za te naše dežele, razumeval je njihove potrebe in vedno ga je vlekel na jug, — kjer je žalibog našel svoj prezgodnji grob . . .

Franc Ferdinand je bil cel mož, bil je mož po našem srcu — njegov spomin ostane blagoslovljen med nami in našimi potomci. In tako spomin preblage njegove družice v življenju in smrti.

Slava njunemu spominu!

Od prežalostne slike smrti, izgubljenih, oropanih nam upov in nad, hitijo naše misli in čuti nehote k sivolasemu vladarju, ki mu Božja previdnost ni prihranila nobene skušnjaje, nobene žalosti, ki pa nam ga je ohranila kot dragoceno jamstvo Svoje dobrotljive ljubezni.

On, štiriinosemdesetletni starček, stoji po Božji volji kot trdna, neomahljiva skala sredi razburkanega valovja sedanjega veka — živa slika neusahljive vitalnosti, ki biva v starodavni Avstriji in njenih narodih.

Bolj kot kdaj kličemo v tej težki uri proti nebu: Hvaljen Bog, da si nam ga ohranil do današnjega dne! Obenem pa vročo molitev, bolj vročo kot kdaj: Dobrotljivi, vsemogočni Bog, ohrani nam našega preljubljenega vladarja še mnogo, mnogo let!

Tebi pa in Tvoji hiši, sivolasi naš vladar, prisegamo v težki uri vnovič dosmrtno zvestobo in vdanost Tvoje Kranjske vojvodine.

Bog čuvaj Avstrijo in njenega cesarja!

V formalnem oziru predlaga predsednik:

1. Zapisnik današnje seje se razmnoži in določi se, kdaj vladi, vsem članom kranjskega deželnega zbora, vsem županstvom in drugim avtonomnim zastopom v deželi.

2. V soboto, dne 4. t. m., ob 10. uri dopoldne se vrši na zaprosbo deželnega odbora v ljubljanski stolnici slovesna sv. maša zadušnica, h kateri se povabijo vsi člani deželnega zbora, občinski in drugi avtonomni zastopi ter deželni zavodi in katere se imajo udeležiti vsi uradniki in uslužbenci dežele in njenih zavodov, v kolikor niso zadržani po najnujnejših potrebah službe.

Soglasno sprejeto.

V znak žalosti zaključili nato predsednik sejo.

Vabilo

na

občni zbor

„Kmetijske županske zveze“,

ki se vrši

v ponedeljek, dne 27. julija 1914 ob 4. uri popoldne
v posvetovalnici „Zadružne zveze“ v Ljubljani,

Dunajska cesta št. 32, II. nadstropje.

○●○

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. Poročilo tajništva.
3. Poročilo o zaključku računov z bilanco društvenega glasila „Občinska Uprava“ za leto 1913.
4. Poročilo pregledovalcev računov in sklepanje o njih.
5. Eventualne dopolnilne volitve.
6. Razni predlogi in nasveti.

(Opomba. — Po § 10. zvezinih pravil občni zbor veljavno sklepa, če je navzočih ena desetina vpisanih članov.)

V Ljubljani, dne 12. julija 1914.

K številni udeležbi vabi

odbor.

Davščina od prirastka na vrednosti nepremičnin. — Odpis davščine.

Ta davek je bil uveden z zakonom z dne 4. junija 1912 dež. zak. št. 34 in ostane v veljavi do dne 31. decembra 1917. — Razprava o njem je priobčena v 6. številki „Občinske Uprave“ leta 1913.

Danes navajamo le nekaj podatkov o uspehu tega davka in pa o sklepu deželnega zbora glede olajšav pri plačevanju.

Po izkazu „Nadzorništva deželnih naklad kot deželnega urada za odmero davščine od prirastka na vrednosti nepremičnin v Ljubljani“ je bilo v letu 1913 vplačane čiste davščine v znesku . . . 19.032 K 72 h
poviška 1.697 „ 49 „
in zamudnih obresti 59 „ 36 „
skupaj 20.789 K 57 h

Po odbitku 5% nega režijskega prispevka za deželni zaklad in raznih odpisov ter povračil je znašal čisti donos 18.810 K 65 h. — Občinam pripadajoči delež donosa te davščine (t. j. polovico) je bil določen na 9.405 K 31 h in se je dotičnim občinam že izplačal. — Nekatero občine so prejele znatne vsote, n. pr. Dobliče v okraju Črnomelj: 317 K 26 h; Kranj: 444 K 17 h; Dovje: 609 K 59 h; Dobrunje: 343 K 94 h; Moste: 423 K 63 h; Tržič: 348 K 37 h, itd.

Občine, kojim so se nakazali na nje odpadajoči deleži, so bile z razpisom deželnega odbora z dne 29. maja 1914, št. 6.451 posebe opozorjene na četrti in peti odstavek člena 19. ukaza c. kr. deželne vlade za Kranjsko z dne 25. junija 1912, (dež. zak. št. 36), po katerem se sme največ 70 odstotkov prejetih deležev porabiti za tekoče občinske potrebščine, najmanj 30% pa odkazati posebnemu zakladu, kojega glavnico in obresti se bo moglo porabiti le za investicijske naprave, n. pr. za šolske stavbe, itd.

Ob sebi umevno je, da se morajo ti zneski plodonosno naložiti v hranilnice — enako kakor druge glavnice, ki tvorijo osnovno (glavinsko) premoženje občin.

Pač nastane vprašanje, kakšen bo vspah pobiranja te davščine v prihodnje. — Od številnih strani prihajajo pritožbe, da je ta davščina huda obremenitev zlasti kmetijskih posestev. — To okolnost je uvaževal tudi deželni zbor — upostevajoč razloge, ki so jih navajali gg. poslanci in pa ki so bili naznanjeni deželnemu odboru.

Na njihovi podlagi je storil deželni zbor v VI. seji dne 27.—28. februarja 1914 te-le sklepe:

1.) Deželni odbor se pooblašča, da sme v izrednih slučajih po zaslišanju dotičnega občinskega odbora, ako ta nanj pripadajočo davščino od prirastka odpiše in odpis tudi deželnemu odboru priporoča, — izjemoma popolnoma ali deloma odpisati glede onega dela, ki spada od te davščine na deželo.

2.) Deželni odbor se pooblašča, da sme na izrečno prošnjo prodajalca davščino od prirastka — dogovorno s prizadeto občino — odpustiti, če ta (= prodajalec) verodostojno dokaže, da je bil zaradi že poprej na posestvu vknjiženih dolgov prisiljen k prodaji ter da je dobljeno kupnino tudi v resnici porabil v poravnanje označenih dolgov.

3.) Deželnemu odboru se naroča, da predloži — dogovorivši se s c. kr. deželno vlado — primerno novelo k zakonu o davščini na prirastek od vrednosti nepremičnin, s katero naj se omilijo po dosedanji izkušnji pretrde določbe o izmeri davščine, zlasti glede na ekonomske razmere kmečkega prebivalstva, in se strožje pritegnejo špekulantski razkosevalci zemljišč.

Pričakovati je torej, da se bodo nekatere res trde določbe zakona primerno oblažile z novim zakonom.

Prezreti se pa ne sme, da je zakon v bistvu pravičen, ker ima v prvi vrsti namen, pritegniti k prispevanju za javne namene one kupčevalce in prekupce s posestvi, ki delajo z razkosavanjem zemljišč ogromne dobičke. — Da ni bil vspah prvo leto tako ugoden, kakor bi bilo sicer pričakovati, je vsekako le ta vzrok, da so cene zemljišč vsled denarne krize padle in sploh radi tega ni bilo mnogo prodaj. — V normalnih razmerah pa bi bil končni efekt za deželo in občine gotovo mnogo ugodnejši.

Kakšna bodo nova določila, s kojimi se bo spremenil zakon, sedaj še ne vemo. — Na vsak način bo najpravičnejše, da se bolj obdavčijo špekulanti z zemljišči.

Na razveljavljenje zakona pred potekom postavne dobe ni misliti.

Sicer pa ima deželni odbor po preje navedenih deželnozbornih sklepov dovolj pravice, da omili določbe zakona v res ozira vrednih slučajih. — Zato je pričakovati v interesu dežele in občin, da bodo navedbe strank v prošnjah za milostni odpis davščine vseskoz resnične, in pa da bodo resnična tudi uradna poročila in priporočila županstev. O vsaki taki prošnji se morajo namreč vršiti temeljite poizvedbe, predno je mogoča rešitev.

Županski shod na Jesenicah.

(Konec.)

Na poziv predsednika, naj se izreče želja, o čem naj sledi predavanje, se stavi predlog, naj bi bil nadaljni predmet predavanja:

Domovinstvo in izgon iz občin. — Predava predsednik shoda dr. Pegan.

V § 6. občinskega reda so klasificirani občani. — Ta določba pa je za občine vsekako krivična, kajti takrat, ko se je uveljavil občinski zakon na podlagi okvirnega državnega zakona, se ljudje še niso tako selili, kakor dandanes. Krivica je za občine, da morajo imeti in preživljati ljudi, ki so drugje izrabili svoje moči.

Kako naj uredi občina, da bo vedela kdaj prositi za koga za sprejem v drugo občino? Še le čez mesece se dá včasih dognati pristojnost drugje bivajočih občanov. Zato je dolžnost župana, da v vsaki občini uvede seznamek domačinov, t. j. da napravi občinsko matriko (matico). — Treba je potem vsako leto poizvedovati, kje kdo biva, in če je kdo v kakem kraju nad 10 let, naj se takoj napravi vloga za sprejem v domovinsko zvezo. — Seveda velja to le za Avstrijo. Važna je občinska matica, ker je pregled tako najlažji in se lahko vsako leto spopolnjuje. Pri tem bo šel županu gotovo na roko tudi župnik po knjigi „status animarum“.

Zgodi se, da mora občina včasih preskrbeti cel rod. Prav posebno velikokrat nastanejo neprilike pri ljudeh, ki bivajo v obmorskih mestih, n. pr. v Trstu.

Pri prošnjah za sprejem delajo občine napake zlasti v tem, da ne preskrbe potrebnega dokaza o bivanju kake osebe v tuji občini. Občina bivališča ni dolžna poizvedovati, če biva dotičnik ondi res postavno dobo, ampak ta dokaz mora doprinesiti ona občina, ki prosi za sprejem in ki mora torej preskrbeti zadevno potrdilo.

Če biva n. pr. kdo v Trstu, naj se obrne županstvo na ondotno policijsko ravnateljstvo, ki uraduje tudi slovenski. — Če kdo ni prijavljen, naj gleda župan, da dobi kako zaupno osebo, priče, sploh privatna (zasebna) potrdila o dotičnega bivanju v Trstu.

Če se občina bivališča neopravičeno brani sprejeti koga v domovinsko zvezo in če pol leta ne reši prošnje, zgubi s tem pravico odločevati o domovinski pravici. V tem slučaju razsoja o prošnji politično-oblastvo.

Nadaljujoč razpravo govori predavatelj o izgonu in izgonski pravici občin z ozirom na § 10. občinskega reda.

Izgnati iz občine se more le neobčana, zlasti takega, ki ne more dokazati svoje domovinske pristojnosti. — Kdor se izkaže in izpriča, da išče dokazov za pristojnost, naj se ga ne izžene. Če pa kdo sploh ni v stanu dokazati svojega domovinstva, temu se na kratko reče: „Hodi z Bogom!“

Za izgon stavi postava kot predpogoj dvoje vzrokov: javno pohujšanje in javno beračenje. Praksa se navadno tega ne drži in je izgon mogoč le v enem ali drugem slučaju. — Sicer je pa izšlo v tem oziru že več razzsodb upravnega sodišča, ki so si med seboj v protislovju.

Če je kdo izgnan iz občine, se tega ne sme tako tolmačiti, da mu je v vsakem slučaju prepovedano prestopiti občinsko ozemlje, ampak se mu mora pripustiti, da hodi tja po nujnih opravkih, n. pr. v cerkev, v lekarno, nakupovat živež itd.; le preko potrebe se ne sme ustavljati v občini.

Pomniti je tudi to: Če biva n. pr. kdo na Javorniku, a hodi morda na Jesenice po stalnem zaslužku, potem občina Jesenice nima pravice ga izgnati. To pravico ima le občina bivališča.

Glede izgonskega postopanja velja to-le: Občinski zakon pravi, da občina ne sme kratiti bivanja v njej vnanjim, če žive tako, kakor stoji v tem določilu (§ 10. občinskega reda). — Ker pa zastopa občino v splošnem občinski odbor sam, ima torej ta sam pravico izreči izgon.

Vedeti je treba dalje, da proti izreku na odgon ni določen za pritožbo noben rok. — Ta rok vsled tega tudi nikoli ne zastara in se pritožba lahko vložil vsak čas z odločilno močjo.

Iz debate o točki glede domovinstva in izgona posnemamo sledeče.

Vprašanje: V Trstu je ženska, ki trdi, da je vedno v Trstu in tudi ondi rojena. Občina tržaška pa pravi, da ni za to dokazila. Tudi izgnali so jo že. — Kaj je storiti v tem slučaju?

Odgovor: Narediti bi se dalo to-le: Žensko naj bi se poslalo k notarju, kjer naj izjavi, da je pripravljena s prisego potrditi 10letno bivanje v Trstu, morda tudi dokazati s pričami. Ta izjava se naredi v poverjeni obliki.

Sicer naj se pa vložil pritožba na namestništvo v Trstu.

Občina ni vezana na kak pritožbeni rok. — Tudi v tem slučaju, če se je že izrekel izgon, ne bo nič pomagalo, ampak jo bodo morali sprejeti, če se je postopanje glede domovinstva že pričelo.

Še to je treba pripomniti, da politična oblast vsled vložene pritožbe uradoma pozveduje o bivanju dotične osebe.

Vprašanje: Kam je pristojen otrok učitelja, ki je doma v Idriji, otrok pa rojen v neki drugi občini na Notranjskem?

Odgovor: Otrok (če je mladoleten) je pristojen v ono občino, kjer je njegov oče-učitelj definitivno (stalno) nameščen.

Vprašanje: Nekdo biva že nad 13 let v občini, ki se je združila z beljaško občino. — Ta pa se brani sprejeti ga, ker gre za plačilo nekkih stroškov. Kaj je tu storiti? Glavarstvo še ni rešilo akta.

Odgovor: Za enkrat ne preostaja drugega nego plačati stroške. — Zato je stvar županstev, da v sličnih slučajih vselej vlagajo pritožbe. — Ko se razzsodi o domovinstvu, bo morala itak nova domovna občina povrniti stroške. — (Opomba. — Sprejem v domovinsko zvezo se računi od dneva vložene prošnje.)

Vprašanje: V jeseniški občini je mnogo tujega prebivalstva (delavcev v tovarnah), a je kaj slabo preskrbljeno za bratovsko skladnico. — Ali more občina kaj pritisniti na zavarovanje delavcev? Za bodočnost lahko nastane občini grozno breme. Denarja ima skladnica okoli pol milijona, a delavci dobe v slučaju pohablenosti k večjemu po 32 K.

Odgovor: Znano je, da skrbe bratovske skladnice za člane tako, da je premalo za živeti, za umreti pa preveč. Občina ne more tu ničesar storiti. Komando imajo le lastniki tovarnen. Vložiti tožbo se pa vsak boji. — Za ureditev sporov obstoje pri teh skladnicah razzsodišča, ki imajo letne razzsprave, in tako nadomestujejo redna sodišča. Tu more urediti razzzmere le delavstvo samo; morda gre z lepa, nikakor pa ne s kakim generalnim štrajkom. Ureditev razzzmer bo najbolje iskati po poslancih in sicer potom državne zbornice. — Občina pa navadno ostane v takih slučajih — kakor pravi Nemeč: „der Prügelknabe“.

K temu vprašanju se stavi nasvet: Z ozirom na to, da je na Gorenjskem veliko tovarnen in občine vsled tega pri ubožni oskrbi mnogo trpe, naj bi se delalo na to, da se premene statuti. Sklenili naj bi to občinski odbori in sklepe izročili poslancem, da jih spravijo pred državni zbor.

K temu nasvetu doda dr. Pegan še nastopni dostavek: Vsaka korporacija ima pravico peticionirati. — Vsak občinski odbor, ki namerava o tem sklepati, naj se le za to sestane v posebni seji. Taki sklepi naj se naznanijo: bratovski skladnici, tovarni, deželni vladi, ministrstvu in vsem državnim poslancem. Vsi poslanci brez razzzlike strank so dolžni posredovati. Uvaževati pa je treba, da imajo v delavskem svetu večino socialni demokrati, torej je malo upanja, da bi ti hoteli ali sploh bili v stanu kaj narediti. — Vlada pa daje prednost nasvetu delavskega sveta.

Po opoldanskem odmoru se je nadaljeval shod popoldne in je govoril o posredovalnih uradih deželni komisar dr. Rutar v približno enakem zmislu, kakor na prejšnjih shodih. Vsled tega njegovih izvajanj ne bomo ponavljali. Stavi se na to vprašanje: Kako je, če se vloži zahteva za spravo radi žaljenja časti pri posredovalnem uradu 3 dni popred, ko dejanje zastara? In ali se smejo priče vabiti ali zaprisegati?

Odgovor: Kakor hitro je vložena zadeva pri posredovalnem uradu, žalitev ne zastara več, če še tako dolgo leži. — Prič pa se ne sme vabiti, ampak jih morajo pripeljati stranke s seboj; tudi nimajo posredovalni uradi pravice stranke zaprisegati.

Na vprašanje, kako je s stroški za ogleda, se pojasni, — da morajo stranke dotične stroške v naprej založiti.

Nadaljno vprašanje: Ali bo treba izročiti strankam prepise zapisnikov?

Odgovor: Takih prepisov strankam ne bo treba dajati, ker bodo za take listine predpisane posebne tiskovine.

Besedo povzame voditelj shoda deželni odbornik dr. Pegan in izvaja k predmetu še sledeče:

Splošno smo pod vtiskom, da je ta postava polovičarska stvar. Toda deželnega odbora odnosno deželnega zbora ne zadene nobena krivda, da ni popolna, ker je izdelana v okvirju državnega zakona, ki se ga je moralo držati. Ima pa ta zakon tri dobre strani. — Prvič: Če gredo stranke k posredovalnemu uradu, ne bodo imele s tem še stroškov, in prva jeza se med tem že ohladi. Če pa pride pred sodišče, človeku le še bolj trma zraste. — Drugič: pred sodiščem ima vso pravico — priča. Sodnik je malokdaj v položaju, da prevzame obsodbo na svojo vest, ker je po večini navezan le na izpovedbe prič. Res je, da tudi pri sodiščih hoče sodnik predvsem doseči poravnavo, ampak tam stranke ne sklepajo rade poravnave, in bo to na vsak način ložje šlo pri posredovalnih uradih. — Tretjič: pričakovati je, da bodo ljudje pri posredovalnih uradih vestnejši in pravičnejši, kakor so bili v pravadah pred sodišči.

Eno željo pa imamo: Naj ta zakon tako blagodejno vpliva, da bo na Kranjskem polovico advokatov manj.

Na vprašanje, koga zadenejo troški za posredovalne urade, se pojasni, da jih mora trpeti občina, ker bo imela korist od njih vsa javnost.

O gospodarskih odborih — kot nadaljni točki dnevnega reda — govori tudi deželni odbornik dr. Pegan.

O takoimenovanih „solastninah“, ali „agrarnih skupnostih“, sedaj tu ni govora, ker nas te vrste posesti ne brigajo in njihovi oskrbovalci niso gospodarski odbori. Brigati se imamo le za ona posestva, ki so vpisana v zemljiški knjigi kot last podobčine, vasi, soseske, (včasih tudi občine). — Ta vknjižba je merodajna. — Taka posestva mora oskrbovati — in ima govoriti pri njih le gospodarski odbor.

Župan je dolžan skrbeti za izvolitev gospodarskega odbora, in ta ima potem gospodariti z označenim premoženjem tako, kakor občinski odbor s svojim. — Dostikrat se je že zgodilo, da si je kdo prilastil kako vaško, podobčinsko ali soseskino premoženje (zemljišče), če ni bilo gospodarskega odbora, ki bi je oskrboval.

Nobene druge naloge pa nima gospodarski odbor, nego gospodariti z navedenim premoženjem, zlasti n. pr. ne popravljati pota, za katera mora skrbeti le občina kot celota; tako tudi nimajo gospodarski odbori pravice z ozirom na posle za posebne krajevne namene, n. pr. nastavljati nočne čuvaje i. dr.

Kako se voli gospodarski odbor?

Voliti ga imajo le tisti, ki spadajo v sosesko — in sicer davkoplačevalci.

Glede pritožb, ki bi se vlagale proti sklepom gospodarskih odborov, velja ravno to, kot pri sklepih občinskih odborov; na enak način se vlagajo pritožbe, in enako velja glede razglašanja sklepov. — Pomankljivost v dosedanem zakonu, da deželni odbor ni imel zadostne oblasti nad gospodarskimi odbori, se odpravi z novim zakonom, in tako je vedno treba „flikati“ te postave.

Vprašanje: Ali volijo vsi davkoplačevalci brez izjeme?

Odgovor: Za podobčine, vasi ali soseske volijo vsi oni, ki so ondi davkoplačevalci. Po novi postavi pa bodo volili pri agrarnih skupinah le oni, ki bodo imeli vknjižene pravice. Ljudje bodo hvaležni, da je postava prenovljena.

Vprašanje: Če sklene gospodarski odbor odprodajo kakega zemljišča, — ali se mora to razglasiti?

Odgovor: Razglasiti se mora prav tako, kakor se mora to zgoditi pri občini.

Vprašanje: Kako je treba skrbeti za pokritje izdatkov in sploh za gospodarstvo?

Odgovor: Če ima gospodarski odbor iz lastnega premoženja dohodke in pa za oskrbovanje — stroške n. pr. za vaškega pastirja, mora narediti proračun in koncem leta tudi letni račun. Glede tega obstoje prav tiste dolžnosti, kakor pri občinskem gospodarstvu.

Vprašanje: Ali ima podobčina ali vas tudi pravico do lova, če ima lastna zemljišča?

Odgovor: Podobčina ali vas (soseska) ima lahko tudi pravico do lastnega lova, če ima lastni svet v tisti obsežnosti, ki jo določa lovski zakon, in če je to posestvo (zemljiška posest) prepisano na dotično vas, (podobčino ali sosesko). — V nasprotnem slučaju ostane lov občinski, zlasti če se podobčinska ali vaška zemljišča ne drže skupaj.

Tudi k zadnji točki govori deželni odbornik dr. Pegan, in sicer o licencah. — Govornik pravi med drugim: Občinske takse od teh licenc so lep vir dohodkov, in še mnogo lepši bi bili, če bi župani poznali vse te pravice. Saj se niti povsod ne godi, da bi se pobirale te vrste takse. Dosedanja taksa od godca je pač le 40 h, a novi taksni zakon bo dal občinam

možnost, si poiskati višje dohodke od tega. Od plesov imamo le žalostne skušnje, zato je prav umestno, da se uporablja tudi kaznovanje po dvornem dekretu iz leta 1827.

Ločiti je treba godbo in ples, — ki ni prestopok obrtno-policijskega reda — od prestopka policijske ure; ta je obrtni prestopok.

Na vsak način je glede godbe in plesa poklicano postopati županstvo.

Če ima že okrajno glavarstvo — kar pa je sporno — pravico dovoljevati licence za prekoračenje policijske ure, mora na vsak način o tem obvestiti županstvo, da izterja dotično pristojbino.

Izmed raznih vprašanj, ki so se stavila k tej točki, omenjamo le eno, ker druga niso bistveno važna. — Na vprašanje, kako je v slučaju, če je sam župan gostilničar, — se pojasni, da mora takrat poslovati in izdati licenco njegov namestnik.

S tem je bil zaključen županski shod z običajno zahvalo deželnemu odboru za priredbo in s prošnjo, da bi se še večkrat vršila taka velepomembna predavanja, kar je deželni odbornik dr. Pegan tudi obljubil.

Sprememba občinskega reda in občinskega volilnega reda.

V zadnji številki smo omenili med vprašanji in odgovori, da se pripravlja nov načrt zakona, s kojim se bodo spremenila nekatera določila občinskega reda in občinskega volilnega reda, odnosno se bodo na podlagi dosedanjih izkušenj izpopolnila nekatera nejasna določila.

Tozadevna predloga je izšla od c. kr. dež. vlade na podlagi poročil političnih oblastev, sklepov raznih korporacij i. dr.

Želeti bi bilo, da vsi oni, ki se zanimajo za občinsko upravo, predvsem javni faktorji, razmišljajo o morebiti potrebnih spremembah občinskega zakona in stavijo svoje nasvete bodisi naravnost na deželni odbor ali pa jih izroče svojim poslancem. — Sodelovati je seveda pripravljeno tudi naše uredništvo.

Pobiranje občinskih naklad na pivo in žganje.

Okrožnica

na vsa županstva.

Štev. 1211. — Za pobiranje občinskih naklad na pivo in žganje veljajo predpisi ukaza c. kr. deželne vlade z dne 31. decembra 1904, dež. zak. št. 1 iz l. 1905.

Te naklade morajo občine same pobirati, vendar pa dovoli deželni odbor na izrecno prošnjo občin, da pobirajo deželni dacarji tudi občinske naklade na pivo in žganje, zahteva pa za to poleg povračila stroškov za tiskovine in orodje še prispevek za režijo v znesku 10% (desetih %) nabranih naklad.

V tem smislu so bila županstva podučena zadnjič s tukajšnjo okrožnico z dne 18. oktobra 1910, št. 14423.¹⁾ V zadnjem času pa se je opazilo, da županstva pri pobiranju občinskih naklad na pivo in žganje ne postopajo enakomerno, in zato se vidi deželnemu odboru v tem pogledu sledeče odrediti.

Če je občina prosila za pobiranje naklade na pivo in žganje po deželnih dacarjih in je deželni odbor tej prošnji ugodil, smejo potem naklado pri zavezancih brez vsake izjeme pobirati edino le deželni dacarji in sicer toliko časa, dokler občina v posebni vlogi deželnemu odboru ne sporoči sklepa občinskega odbora, po katerem naj naklade sploh ne pobirajo več deželni dacarji. V dotični vlogi mora biti naveden dan, s katerim naj preneha pobiranje naklade po deželnih dacarjih.

Če je torej občina pobiranje naklade prepustila deželnim dacarjem, ne sme sama pri nobeni stranki več pobirati naklade, dokler pobiranja po deželnih dacarjih ni prekicala na gori omenjeni način.

Če pa se občina s kako zavezano stranko glede naklade pogodi, mora županstvo dotično pogoditev naznaniti dotičnemu deželnemu boletnemu uradu, ki potem pobira naklado na podlagi pogojene vsote. Županstvo samo ne sme na noben način pogojene vsote pobirati.

Županstva se pozivljejo, da se strogo držijo predstoječe odredbe deželnega odbora.

Od deželnega odbora kranjskega.

V Ljubljani, dne 29. maja 1914.

Vprašanja in odgovori.

54. Županstvo Toplice.

Vprašanje:

1. Občinski odbor je sklenil v seji, da se prepove in odpravi kopanje pod takoimenovanim žlebom, po katerem teče gorka voda iz grada, kjer so kopeli. V to vodo pod žleb zahajajo največ mladi ljudje obojega spola zvečer in ostajajo ondi pozno v noč, da celo do jutra. Godi se tu javno pohujšanje, pa tudi kaljenje nočnega miru, nad čemer se posebno pritožujejo tujci, ki se hodijo sem zdraviti. — Vprašanje nastane torej: Kako bi se dalo to prepovedati in kako naj bi se nadzorovalo?

2. Pri ravno tej seji se je obravnavalo vprašanje radi prestopanja policijske ure. Gostilničarji se ne držijo reda, in nadzorovanja neče prevzeti noben domačin. — Ali bi se ne moglo pritegniti k temu nadzorovanju orožništvo?

Odgovor:

K 1. Županstvo ima samo pravico prepovedati kopanje na javnih, to je na vsakomur dostopnih krajih. — Zlasti je to dolžnost županstva, spadajoča v njegov delokrog na podlagi § 28, 7. točka občinskega reda, ker se tiče zvrševanja poslov npravstvene policije v lastnem občinskem področju. — Ako je pa tudi občinski odbor sklenil, da se to kopanje prepove, je tembolj dolžnost županstva, da to naročilo izvrši. — Kako naj se to zgodi?

¹⁾ Okrožnica o pravilnem sestavljanju proračunov.

V prvi vrsti naj županstvo z javnimi razglasi kopanje ondi prepove — s pristavkom, da zadene vsakega, ki bi se ondi vkljub prepovedi še nadalje kopal, globa — n. pr. od 5 do 20 K. Za zadostno nadzorovanje mora pač skrbeti županstvo po svojih organih (nočnem čuvaju ali občinskem slugi). — Če ne gre drugače, mora občinski odbor po § 52. občinskega reda postaviti posebnega čuvaja, ki mora vsakoga, ki ga ondi zaloti, naznaniti županstvu, da uvede proti njemu kazensko postopanje.

Umestno bi bilo tudi, da se na dotičnem kraju postavi na vidnem prostoru napis, da je tam kopanje pod kaznijo prepovedano (z navedbo zapretene globe).

Če se kali javni mir in red, je pa tudi dolžnost orožništva, poseči vmes; ako orožništvo ne stori tega samo od sebe, se obrnite na službeno oblastvo (okrajno glavarstvo), da orožništvu to naroči.

K 2. Tudi glede prekoračenja policijske ure je že po svoji službeni inštrukciji (§ 108.) orožništvo dolžno vršiti nadzorstvo in vsak slučaj naznaniti županstvu. — Vendar pa mora tudi za to nadzorstvo v prvi vrsti skrbeti županstvo samo na enak način, kakor je povedano pod 1. — Le da kaznuje prestopke radi prekoračenja policijske ure okrajno glavarstvo, dočim naj uvede postopanje radi prestopkov npravstvene policije županstvo samo po §§ 58. in 59. občinskega reda.

55. Županstvo v S.

Vprašanje:

V našem trgu je napravil nek posestnik tik ob deželni cesti leseno lopo brez stavbnega dovoljenja. Županstvo mu je sicer prepovedalo stavbo nadaljevati, toda posestnik je imel že tako vse naprej pripravljeno, da je vse v nekaj urah postavil, predno je dobil prepoved županstva. — Županstvo ga je vsled tega kaznovalo z globo 10 K in mu naročilo, da mora v 14 dneh odstraniti napravljeno lopo, in ga obenem poučilo, da se ima pravico pritožiti na občinski odbor. — On se je res tudi pritožil in navedel v pritožbi, da ima ondi lopo že 15 let in da je le nadomestil staro lopo z novo. — Ker pa ni imel tudi za prejšnjo lopo nobenega dovoljenja od županstva, smo mnenja, da se jo mora po § 6. zakona od 26. septembra 1874 na vsak način odstraniti, posebno ker stoji v trgu in ob deželni cesti. Prosimo pojasnila: Kaj naj stori županstvo oziroma občinski odbor?

Odgovor:

Ker je že vložena na občinski odbor pritožba proti odloku županstva, ki je v stavbnih zadevah prva instanca, naj o pritožbi sklepa občinski odbor po svojem lastnem prevdanku vpoštevaje krajevne razmere in morebiti mogoče olajšave v zmislu določil stavbnega reda.

Določnih navodil, kako naj se glasi sklep občinskega odbora, ne moremo dati v tem slučaju, ker ni izključeno, da bo moral v zadnji stopnji odločevati deželni odbor, vsled česar ne moremo mi v naprej posegati v kompetenco občinskega odbora.

Če je tako, kakor pravite, da dotični posestnik sploh ni imel tudi za prvo stavbo ne — stavbnega dovoljenja, pa tudi naknadno ni prosil za tako dovoljenje, potem ni dvoma, da je bilo županstvo upravičeno postopati po določbah § 96. stavbnega reda z ozirom na § 6. cestno-policijskega reda.

Vendar pa se opozarjate, da bo postopanje — kakor kaže sedanja judikatura upravnega sodišča — vsekako pomanjkljivo, če se ni izvršil komisijski ogled na licu mesta; — (§ 9. stavbnega reda!) — Ako se podere staro poslopje in se zgradi na istem mestu

novi, je to vsekako nova zgradba, za katero je treba po § 1. stavbnega reda z dne 25. oktobra 1875, deželni zakon št. 26, posebnega stavbnega dovoljenja.

56. Županstvo v S.

Vprašanje:

Tukaj so ljudje mnenja, da so žrebeta prosta od vsake škode, županstvo pa meni, da se mora plačati škoda za vsako živaljo, tako tudi tista, ki jo naredo žrebeta. Prosimo pojasnila: Od kod prihaja med ljudstvo tako mnenje, da bi bilo žrebe prosto od povračila za škodo?

Odgovor:

O tem, da bi ne bilo mogoče zahtevati povračila škode, ki jo napravi žrebe, ne more biti govora. § 14. zakona z dne 17. januarja 1875 deželnega zakona št. 8, govori o globah, ki se morajo plačati od raznih živali, ki store kako poljsko škodo. Med temi živalimi je izrecno naveden tudi konj, ki je ali žrebec, kobila, konj ali pa žrebe. Ako se pa mora plačati celo globa, tembolj se mora povrniti tudi škoda. Ljudstvo si morda zaradi tega tolmači zakon tako, da ni treba povračevati škode po žrebetih, ker žrebeta v zakonu niso posebe navedena.

57. Gosp. A. L. v S.

Vprašanje:

Imamo mostič (brv) za pešce, ki ga rabijo le nekatere vasi. Most se je v nekaterih delih popravil, in tako so narastli stroški na vsako hišo po 40 vin. Nekateri so plačali brez ugovora; ker pa je povsod kak hujskač, se je tudi tu en posestnik uprl temu malemu plačilu (prispevku), poleg tega pa nahujskal tudi druge k upornosti. — Ali se sme takega uporneža rubiti za dotični znesek, če se mu je terjatev pravilno dostavila? In ali se ga more radi upora kaznovati ali naznaniti, ker je k temu nagovarjal.

Odgovor:

V tem slučaju pride v poštev le vprašanje glede plačila prispevka. — O kakem uporu ali nagovarjanju k temu v tem zmislu, da bi se dala vporabljeni določila kazenskega zakona, — pač ne more biti govora, razven če je rabil dotični proti kakemu občinskemu organu silo; — v tem slučaju bi se ga moglo naznaniti državnemu pravdnistvu.

Glede plačevanja prispevkov pa pride predvsem v poštev vprašanje, kako je bilo sklenjeno popravilo dotičnega mostiča (brvi), oziroma kdo je odredil popravilo, kako je bilo sklenjeno ali odrejeno plačevanje stroškov, — zlasti pa v kakšno kategorijo občil spada z ozirom na določila § 7. novega cestnega zakona omenjeni mostič.

Ako je dotični most javen, mora spadati glede na poto, ki jih veže, ali med občinska, vaška ali gospodarska občila. — Stroške popravil mora torej plačati občina, ali dotična vas (oz. več vasi, ki most rabijo), odnosno interesenti — po določilih §§ 15—20 novega cestnega zakona. Razsojati o teh prispevkih mora občinski odbor po določbah § 35., točka 3. novega cestnega zakona. — Ako tega občinski odbor še ni storil, naj povzroči županstvo njegov sklep, in ko postane pravomočen, se prispevki lahko izterjajo z rubežnico po določbah § 84. občinskega reda oziroma po potrebi s politično eksekucijo.

Opozarjate se pri tej priliki, da ima županstvo pravico most zapreti, ako je tako poškodovan, da je nevarnost za ljudi in ako se upirajo plačevati prispevke za popravila.